
MONOGRAFIE PRAWNICZE

PRAWNA OCHRONA
WOLNOŚCI
SUMIENIA I WYZNANIA

RAFAŁ PAPRZYCKI

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

RAFAŁ PAPRZYCKI • PRAWNA OCHRONA WOLNOŚCI
SUMIENIA I WYZNANIA

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Małgorzata Sieradzka

**ZMOWY PRZETARGOWE W ŚWIEŹLE ZAMÓWIEŃ
PUBLICZNYCH ORAZ PRAWA KONKURENCJI**

Aneta Kaźmierczyk

**NIERUCHOMOŚĆ WSPÓLNA WŁAŚCICIELI LOKALI.
PROBLEMATYKA PRAWNO-RZECZOWA**

Elżbieta Hryniewicz-Lach

KARA KRYMINALNA W ŚWIEŹLE KONSTYTUCJI RP

Adam Kwieciński (red.)

**ZMIANY W PRAWIE KARNYM WYKONAWCZYM
W LATACH 2009–2014**

Lukasz Szuster

SKUTKI UKŁADU W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM

Tomasz Długosz

**OCHRONA INFRASTRUKTURY KRYTYCZNEJ W SEKTORACH
ENERGETYKI SIECIOWEJ**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

[Kup książkę](#)

PRAWNA OCHRONA WOLNOŚCI SUMIENIA I WYZNANIA

RAFAŁ PAPRZYCKI

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2015

[Kup książkę](#)

Wydawca: Ewelina Skibniewska

Recenzja naukowa: prof. dr hab. Jacek Sobczak

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2015**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Marta Świerk

Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-7359-1

ISBN e-book 978-83-255-7360-7

[Kup książkę](#)

Dla Marysi i Helenki

Spis treści

Wstęp	IX
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wykaz orzecznictwa	XXIX
Rozdział I. Religia jako zjawisko społeczne	1
§ 1. Wprowadzenie	1
§ 2. Definicja religii	2
§ 3. Główne zjawiska i teorie w obszarze współczesnej religijności społecznej i indywidualnej	6
Rozdział II. Prawo wyznaniowe jako funkcja polityki państwa	17
§ 1. Wprowadzenie	17
§ 2. Model rozdziału państwa i organizacji religijnych	18
I. Zasady ogólne	18
II. Radykalny rozdział państwa i kościoła	21
III. Przyjazny rozdział państwa i kościoła	22
§ 3. Model powiązania państwa i organizacji religijnych	28
§ 4. Przykłady szczególnych stosunków państwa i organizacji religijnych	31
Rozdział III. Wolność sumienia i wyznania	39
§ 1. Godność osoby ludzkiej jako źródło praw i wolności	39
§ 2. Pojęcie wolności sumienia i wyznania	44
§ 3. Podmiotowy zakres wolności sumienia i wyznania	48
§ 4. Zakres przedmiotowy wolności sumienia i wyznania	56
§ 5. Granice wolności sumienia i wyznania	69
Rozdział IV. Wolność sumienia i wyznania w perspektywie orzecznictwa	78
§ 1. Wprowadzenie	78
§ 2. Pojęcie godności osoby ludzkiej w judykaturze	78
§ 3. Wolność sumienia i wyznania w orzecznictwie	80
§ 4. Stanowisko judykatury w kwestii zakresu podmiotowego	84
§ 5. Koncepcja przedmiotowego zakresu wolności sumienia i wyznania oraz jego granic w aspekcie orzecznictwa	90

Rozdział V. Prawnokarna ochrona wolności sumienia i wyznania	101
§ 1. Wprowadzenie.....	101
§ 2. Dyskryminacja wyznaniowa	101
§ 3. Przeszkadzanie wykonywaniu aktu religijnego	105
§ 4. Obraza uczuć religijnych	108
I. Uwagi ogólne	108
II. Znamię znieważenia	109
III. Przedmiot czci religijnej	116
IV. Forma zamiaru.....	119
Zakończenie	124
Indeks rzeczowy	133

Wstęp

Pierwsze zdanie pierwszego rozdziału niniejszego opracowania wskazuje na określenie *homo religiosus*, które zostało użyte przez historyczkę i religioznawczynię Karen Armstrong. Oznacza ono człowieka religijnego i w tym znaczeniu traktowało wykształcenie się potrzeb i przekonań religijnych jako dowód ukształtowania się człowieka, odróżniającego się przez to diametralnie od reszty świata zwierzęcego. Można to też potraktować jako fundament dalszych rozważań, bo odnosi się do tego fenomenu, jakim jest religia, a inaczej rzecz ujmując – potrzeby religijne człowieka. Ma ono taki charakter nie tylko dlatego, że jest charakterystyczne jedynie dla ludzi. To jedna z najstarszych oraz najsilniejszych sił i inspiracji, jakie określały człowieczeństwo. Była wytłumaczeniem niezrozumiałego świata, pociesycielką, narzędziem władzy, narzędziem obrony przed despotyzmem, siłą popychającą do najpiękniejszych czynów albo do najgorszych zbrodni. Oczywiście przez to jest obejmowanie tego zjawiska zainteresowaniem rozmaitych dziedzin nauki przez wszystkie wieki. Problematyka ta była już wielokrotnie przedmiotem rozpraw naukowych, a pomimo to ponowne podejmowanie tego tematu nie może stać się mniej ciekawe lub choćby mało oryginalne. Religia i religijność zmieniają się na całym świecie, a współczesność zdaje się dowodzić intensyfikacji tych zjawisk. Europa i większość współczesnego świata charakteryzuje się najczęściej sekularyzacją, a więc zmniejszaniem się znaczenia religii w życiu społeczeństwa, usuwaniem się jej z przestrzeni publicznej i przemieszczaniem się głębiej do sfery prywatnych przekonań. Z drugiej strony, obserwuje się wzrost religijności w świecie islamu, co przybiera też najbardziej radykalne odmiany, łącznie z powołującymi się na nią ruchami terrorystycznymi i tworzeniem teokratycznych systemów państwowych. Ze względu na łatwość przemieszczania się ludzi pomiędzy państwami i kontynentami, dochodzi do zetknięcia się odmiennych kultur i ich religii, co może prowadzić do nieporozumień i jawnych konfliktów. Także w państwach europejskich dochodzi do zmian, a nawet pewnej unifikacji traktowania wolności religijnej i stosunków na płaszczyźnie państwo–kościół, pomimo różnic historycznych i kulturowych, zwłaszcza od czasu objęcia ustawodawstwa i praktyki stosowania prawa kontrolą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zmiany te są niewyczerpanym źródłem badań interdyscyplinarnych, prowadzonych zwłaszcza przez socjologów, religioznawców i prawników. Dlatego rozpoczynając się tutaj opracowanie nie powinno być jedynie wtórne i kompilacyjne, bo codzienność dostarcza ciągle nowych przykładów zdarzeń mogących być przedmiotem analiz i inspiracją do nowej argumentacji.

Tytuł pracy: „Prawna ochrona wolności sumienia i wyznania” nie oddaje precyzyjnie jej charakteru. Z jednej strony, ma ona bowiem charakter interdyscyplinarny, bo oprócz zagadnień prawnych znajdują się w niej elementy socjologiczne oraz historyczne. Bez nich trudno byłoby nawet rozpocząć rozważania prawne, bo brakowałoby określenia samej materii, którą później określa prawo. Choć tytuł wskazuje na podejmowanie oceny przepisów, to rozważania, a zwłaszcza wnioski, mają szerszy charakter. Przedstawiona zostaje